

Let op: onder embargo tot donderdag 12 november om 00:00 uur

https://www.cbs.nl/?sc_itemid=dfba7351-bde7-46e6-b934-b11c019b8971&sc_lang=nl-nl

(link actief vanaf 12 november)

Ondernemers verwachten meer omzet en minder investeringen in 2021

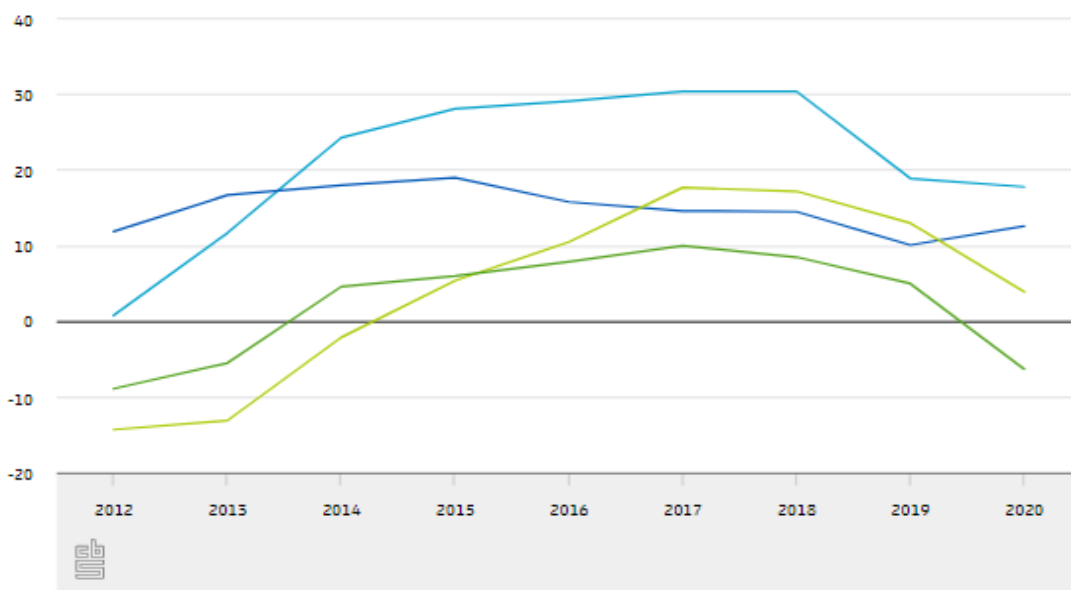
Ondernemers verwachten in 2021 voor het eerst sinds 2013 minder te investeren dan in het lopende jaar, maar een meerderheid voorziet een toename in de omzet en de personeelssterkte. Dit optimisme is echter minder dan in voorgaande jaren. Voor de verwachtingen voor het vierde kwartaal overheerst het pessimisme. Wel is het ondernemersvertrouwen toegenomen door hogere omzetten en een gunstiger economisch klimaat in het derde kwartaal. Dit melden het CBS, KVK, het Economisch Instituut voor de Bouw, MKB-Nederland en VNO-NCW op basis van de Conjunctuurenquête Nederland. De gegevens voor dit onderzoek zijn begin oktober 2020 verzameld, grotendeels voorafgaand aan de aangescherpte coronamaatregelen.

Jaarlijks geven niet-financiële bedrijven met minimaal 5 werkzame personen in de Conjunctuurenquête hun verwachtingen voor het komend jaar. Vooruitkijkend naar 2021 voorzien ondernemers voor drie van de vier jaarindicators een verbetering ten opzichte van 2020, maar deze verwachtingen zijn minder positief dan een jaar eerder.

Per saldo bijna 18 procent van de ondernemers verwacht volgend jaar meer omzet te genereren dan in 2020. Voor de buitenlandse omzet is dit bijna 13 procent. Er zijn iets meer ondernemers die voor 2021 een toename van het personeelsbestand voorzien dan een afname, maar het optimisme is lager dan in de voorgaande vijf jaren. 68 procent van de ondernemers verwacht dat de personeelssterkte gelijk blijft in 2021. Voor het eerst sinds 2013 zijn ondernemers per saldo negatief gestemd over de investeringen. Ruim 20 procent van de ondernemers verwacht volgend jaar minder te investeren dan in 2020, 15 procent verwacht juist meer te investeren.

Verwachtingen ondernemers voor volgend jaar

% saldo bedrijven die toe- en afname verwachten

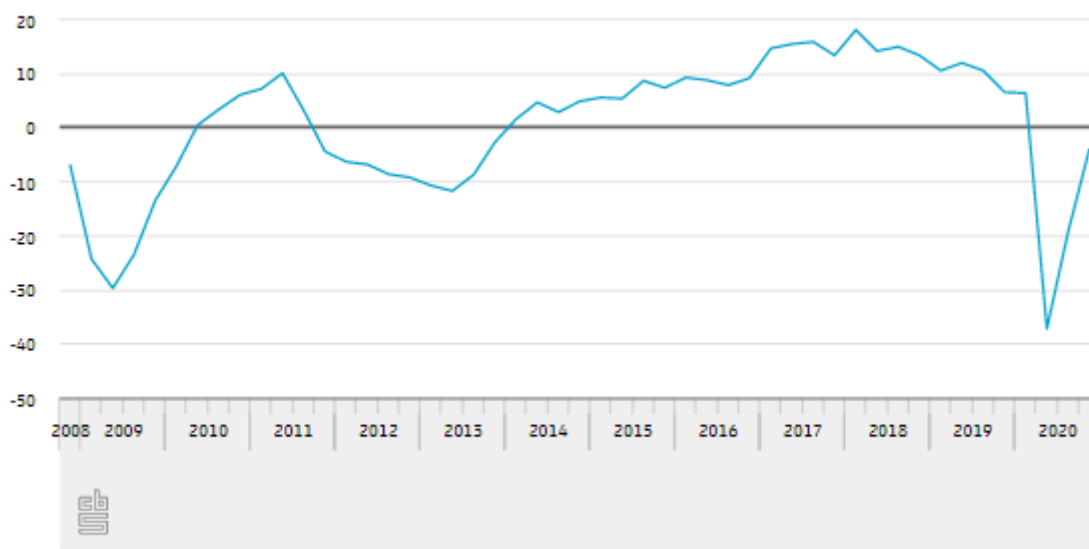
— Omzet — Buitenlandse omzet — Personeelssterkte — Investerings

Bron: CBS, EIB, KVK, MKB-Nederland, VNO-NCW

Ondernemersvertrouwen in vierde kwartaal negatief

Het ondernemersvertrouwen <link1> bereikte in het tweede kwartaal van 2020 het dieptepunt sinds de start van de meting eind 2008. Het vertrouwen voor het vierde kwartaal is voorafgaand aan de gedeeltelijke lockdown begin oktober en na een toename in het derde kwartaal, verder teruggeveerd tot -4,0. De stemmingsindicator is voor ongeveer twee derde opgebouwd uit oordelen over de resultaten in het derde kwartaal ten opzichte van het tweede kwartaal. De toename van het ondernemersvertrouwen in het vierde kwartaal wordt veroorzaakt door hogere omzetten en een gunstiger economisch klimaat in het derde kwartaal. Verwachtingen voor het lopende kwartaal die ondernemers begin oktober hebben uitgesproken zijn juist pessimistischer dan vorig kwartaal. In de meest pessimistische bedrijfstak, de horeca, verwacht 61 procent van de ondernemers minder om te zetten dan in het derde kwartaal.

Ondernemersvertrouwen

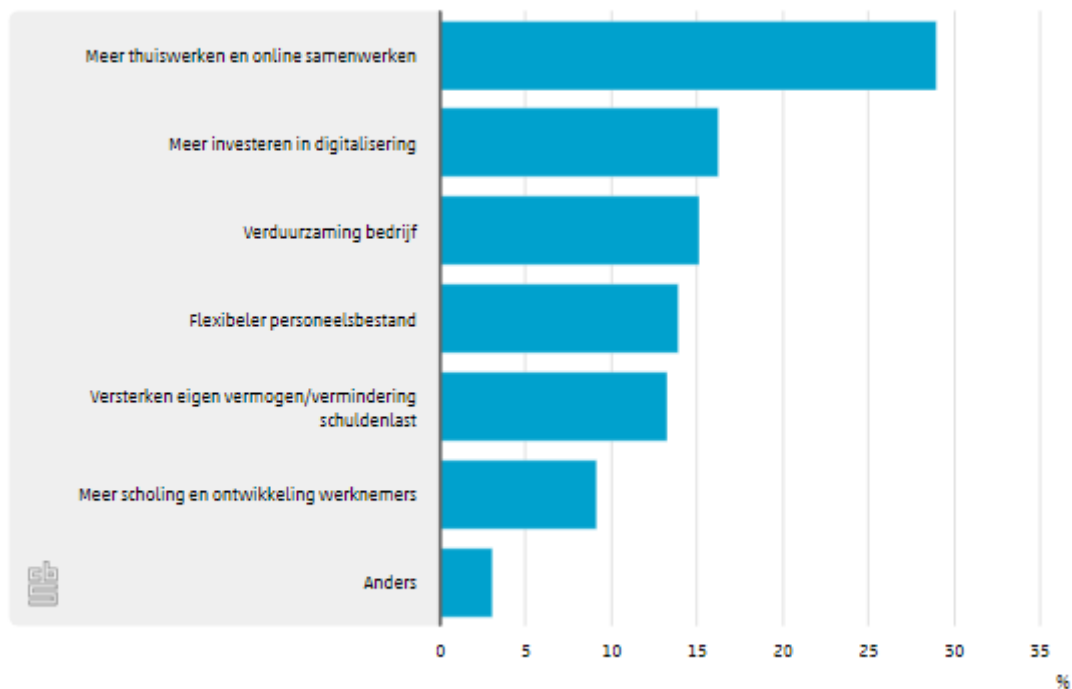
Bron: CBS, EIB, KVK, MKB-Nederland, VNO-NCW

Ondernemer zet in op thuiswerken en digitalisering

In de Conjunctuurenquête is dit kwartaal een extra vraag gesteld over welke structurele veranderingen ondernemers verwachten in hun bedrijfsvoering, bijvoorbeeld door de coronacrisis, de klimaatcrisis of de stikstofcrisis. De belangrijkste structurele veranderingen zijn volgens 30 procent van de ondernemers dat er meer thuis gewerkt gaat worden en dat ondernemers meer online gaan samenwerken. 16 procent van de ondernemers noemt meer investeren in digitalisering als het belangrijkste speerpunt.

Ruim 15 procent van de bedrijven noemt verduurzaming de belangrijkste verandering, in de landbouw, bosbouw en visserij is dat bijna 29 procent. Ook zet bijna 14 procent in op een flexibeler personeelsbestand, onder horecaondernemers is dit bijna 40 procent. Ruim 13 procent van de ondernemers gaat meer inzetten op het versterken van het eigen vermogen of de vermindering van de schuldenlast en ruim 9 procent noemt scholing en ontwikkeling van werknemers als belangrijkste structurele verandering.

Belangrijkste structurele verandering bedrijfsvoering volgens ondernemers in coronatijd

Bron: CBS, EIB, KVK, MKB-Nederland, VNO-NCW

Bronnen:

[StatLine – Ondernemersvertrouwen; bedrijfstakken](#)

[StatLine – Ondernemersvertrouwen; regio](#)

[StatLine – Conjunctuurenquête Nederland; kwartaal; bedrijfstakken](#)

Relevante link:

[Staat van het MKB](#)

[Ondernemersplein](#)

www.cbs.nl/coen

<Link1> Ondernemersvertrouwen

Het ondernemersvertrouwen geeft de stemming van het Nederlandse niet-financiële bedrijfsleven weer. Per bedrijfstak wordt het ondernemersvertrouwen samengesteld op basis van vragen over recente ontwikkelingen en verwachtingen van de ondernemers zoals de omzetontwikkeling. Het ondernemersvertrouwen wordt vervolgens samengesteld uit een gewogen gemiddelde van het vertrouwen per bedrijfstak. Het ondernemersvertrouwen geeft een indicatie van de richting waarin de Nederlandse economie zich naar verwachting zal ontwikkelen. De vragen op basis waarvan het ondernemersvertrouwen wordt samengesteld komen uit de Conjunctuurenquête Nederland (COEN). Deze wordt gehouden onder bedrijven met 5 of meer werkzame personen in het niet-financiële bedrijfsleven. Dat zijn alle bedrijven zonder de banken, de verzekeraars en de pensioenfondsen.